

31 oktober 2019

Till Utbildningsdepartementet
cc Näringsdepartementet

LRFs synpunkter till den kommande forskningspropositionen

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, är en partipolitiskt obunden intresse- och företagarorganisation för människor och företag inom det gröna näringslivet. LRFs omkring 140 000 medlemmar driver tillsammans nästan 70 000 företag och det gröna näringslivet står för lite mer än 4 procent av Sveriges BNP. LRF medverkar till utveckling av företag och företagare med jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö som bas.

Sammanfattning

Vi har idag en klimatsmart och effektiv trädgårdsproduktion, ett lantbruk med låg antibiotikaanvändning, god djurhållning, låg användning av växtskyddsmedel och en hög naturhänsyn i skogsbruket. Utmaningarna men också möjligheterna ligger i att vidareutveckla Sveriges styrkor samt att stärka konkurrenskraften inom det gröna näringslivet - vilket hela samhället vinner på. Eftersom vi människor behöver mat, energi och fungerande ekosystem, behöver produktionen riggas för potentiella väder- och klimatförändringar för att säkerställa fortsatt livsmedels- och råvaruförsörjning samt öka det gröna näringslivets klimatnytta. Det gröna näringslivet består till största del av mycket små företag – som tar ansvar. Många branscher inom det gröna näringslivet samlar in medel årligen för behovsmotiverad forskning (bland annat via Stiftelsen Lantbruksforskning), men resurserna räcker inte till för den forskning och innovation som behövs. Sverige bör därför premiera strävan och ansvaret hos dessa små företag, med att avsätta mer resurser för den forskning och innovation som det gröna näringslivet behöver för att möta våra gemensamma samhällsutmaningar.

- Det gröna näringslivet bidrar mer till Sveriges ekonomi, eftersom med en miljon i ökad omsättning ger 2,5 nya jobb inom det gröna näringslivet medan genomsnittet i svenskt näringsliv ligger på 1,42ⁱ.
- Den sociala hållbarheten stärks med en levande landsbygd och livskraftigare, mer resilient livsmedelsförsörjning.
- Miljön och klimatet gynnas genom ett effektivare resursutnyttjande och ökade möjligheter att ersätta ändliga resurser med förnybara.

LRF anser att Sveriges konkurrenskraft samt resiliens mot både klimatförändringar och samhälleliga oroligheter ökas om det gröna näringslivet stärks. Genom en ökad samverkan mellan näringslivets behovsägare, akademi och forskningsinstitut blir forskningsresultat relevanta och lättare att

31 oktober 2019

implementera. Sverige behöver mer forskning och utveckling inom teknik och växtförädling, vilket bidrar till en ekonomisk, social och biologiskt hållbarare produktion. Därför bör ett stort fokus läggas på produktionsfrämjande forsknings- och innovationsbehov inom trädgård, lant- och skogsbruk.

LRF vill poängtera vikten av att den nationella livsmedelsstrategins syfte – att den svenska livsmedelssystemet ska vara konkurrenskraftig, innovativ och hållbar till år 2030 – får plats i forskningspropositionen. Den nationella livsmedelsstrategin får inte ersätta eller utesluta prioriteringar i den kommande forskningspolitiken, eftersom livsmedelsstrategin syftar till att förstärka livsmedelssystemet. Däremot behöver kommande forskningspolitik och strategin koordineras med varandra, så att satsningar förstärker varandra. Livsmedelssystemet behöver långsiktighet och fokus när det kommer till forskning och innovation – inte sprida skurar. Det är viktigt att Sweden Food Arena får ett tydligt mandat och resurser att ta den plats i forsknings- och innovationssystemet som det är tänkt.

Detta eftersom Sverige inte presterar lika bra i innovationsrankingar inom livsmedel som i andra innovationsrankingar (som Bloombergs innovations-index och OECD:s rapport om innovation i svenskt lantbrukⁱⁱ) trots att livsmedelsbranschen är den tredje största sektorn - men har stor potential att bli en basnäring med stark tillväxt. OECD pekar i sin rapport på att forskningen inte är nära kopplad till behoven inom svenskt lantbruk, vilket gör att lantbruk och livsmedel har en lägre innovationstakt än resten av den svenska ekonomin. Om Sverige kan klara att förändra detta, menar OECD att produktiviteten och konkurrenskraften kan öka kraftigt.

Svensk skogsnäring är välutvecklad och dess bidrag till ekonomi, sysselsättning och klimatnytta är mycket viktigt. Svenskt skogsbruk behöver fortsatt hålla hög kvalitet, eftersom skogsnäringen sysselsätter människor i hela landet och är en förutsättning för att klara av omställningen till en cirkulär bioekonomi. Konkurrenskraften måste fortsatt stärkas med försörjningskedjor som skapar värde för skogsbruk och förädlingsindustri där utveckling av skogsproduktionen säkrar tillgången till biomassa för nya innovativa fossilfria produkter.

Framför allt berör det gröna näringslivet många av FN:s globala mål för hållbar utveckling. Det är bara det gröna näringslivet som kan binda koldioxid till förnybara produkter och utgör därför basen i en framtida cirkulär bioekonomi. För att klara av omställningen, behöver forskningen och behovsägarna – företagare inom primärproduktion och förädling av jord och skog – närma sig varandra. Vi har inte råd att vänta.

31 oktober 2019

Samverkan

Sverige strävar efter en sammanhållen landsbygdspolitik, men få i ett urbaniserat samhälle har förståelse för de nödvändiga ekosystemstjänster som det gröna näringslivet bidrar med. LRF ser därför ett ökat behov av dels kunskap om hur kommunikation om de komplexa ekosystemen bör utformas för att komma till rätta med målkonflikter (som kan bygga på en schism mellan fakta och åsikter), dels en bredare samverkan mellan olika aktörer för att överbygga detta.

LRF anser att Sveriges innovationskraft stärks genom implementering av forskning. Omställningen till en cirkulär bioekonomi måste komma till genom ökade medel och resurser, för att få till reell samverkan längs hela kedjan från forskning via test- och demoanläggningar till implementering inom företag och myndigheter. För att säkerställa produktionsfrämjande, tillämpbar och relevant forskning och utveckling, för att möjliggöra fler innovationer, behöver behovsägare involveras tidigt i processen. LRF vill se att fler forsknings- och innovationsutlysningar från statliga finansiärer aktivt involverar behovsägare i utformningen av utlysningen. LRF vill även se ökade krav på att behovsägarna ska involveras i ett tidigt stadium av forskningsprojektet, helst redan på ansökansnivå. På så sätt kan forskningsresultaten bli mer samhällsrelevanta och kända hos de som ska implementera resultaten i verksamhet.

Statliga forskningsfinansiärer ska ställa högre krav på att forskningsresultat kommuniceras med relevanta behovsägare – för att på så sätt omsätta kunskapen i verksamheten och öka svenska företags konkurrenskraft. Formas forskarråd och SLU:s styrelse ska ha representanter från de branscher som påverkas av deras verksamhet – det gröna näringslivet. För att klara av det anser LRF att samverkan med behovsägare tydligt ska meriteras inom akademi, samt att forskningsfinansiering och regleringsbrev till universitet och högskolor i högre grad ska kräva sådan samverkan.

Industridoktorander är ett bra sätt för ökat samarbete mellan akademi och näringsliv. Fler utlysningar bör riktas för att möjliggöra industridoktorander – även för branscher som huvudsakligen består av små och medelstora företag.

Företagande

Många branscher påtalar problem med kompetensförsörjning, och det gröna näringslivet är inget undantag. Högskoleutbildningar med tydlig branschkoppling som har en samhällsbärande funktion bör få utökade anslag för bland annat attrahera fler studenter och från olika bakgrunder. Både studenter och huvudmän för sådana utbildningar (ofta yrkesexamen) ska även ha tät kontakt med representanter från berörda branscher.

LRF har identifierat ett behov av forskning och innovation kring affärsmodeller, nya samarbetsformer, kapitalförsörjning, samt ägarformer och -skiften, speciellt för små företag. Mer kunskap om det kan sprida riskerna och

31 oktober 2019

ge mer konkurrenskraftiga företag, som kan skapa fler arbetstillfällen i hela landet. Digitalisering, automatisering och annan ny teknik kommer genomgripande påverka och förändra förutsättningarna för att bedriva företag. Vad det innebär behövs mer kunskap om, i allt från logistik till ägandeformer.

Teknikutveckling

LRF önskar att den kommande forskningspropositionen lägger vikt på teknologi. Samhället behöver riggas för det tekniksifte, med avseende på automation och digitalisering, som vi står inför. En effektiv produktutveckling, produktion och försäljning som är smart och applicerar modern teknik är av största betydelse för att stärka Sveriges och det gröna näringslivets konkurrenskraft. Teknikutvecklingen berör även autonoma maskiner. Inom det gröna näringslivet bör maskinerna inte bli större, utan troligen mindre för att kunna öka produktionen (genom att minska markpackningen av tunga maskiner) och för att det är svårt att hitta kompetent arbetskraft. Det behöver även utvecklas biobaserade produkter, som kan ersätta befintliga produkter baserade på ändliga resurser.

Teknikutvecklingen bidrar till ökad hållbarhet, eftersom det ger ett effektivt resursnyttjande. Svenska lantbrukare ligger långt framme när det gäller att använda och anamma ny teknik. Applicering av ny kunskap kan relativt snabbt bidra till ökad effektivisering. Ny, implementerad teknik kan även underlätta omställningen till ett förändrat klimat. Det kan även bidra till att på lönsamma sätt ta tillvara på restströmmar, vilket är ett steg mot mer cirkulära flöden i en bioekonomi. Det är därför av stor vikt att Sverige är proaktiva inom både teknikutveckling och -implementering, speciellt inom digitalisering och automatisering. LRF vill poängtera att det måste vara ekonomiskt försvarbart för företag att implementera nya tekniker och processer.

Växtförädling

För att säkerställa att samhället har en trygg och god försörjning av bioråvaror (som livsmedel eller virke) samt att klara av omställningen till en cirkulär bioekonomi, behövs snabb växtförädling. Det är viktigt för det gröna näringslivets lönsamhet och konkurrenskraft, vilket är målsättningar i livsmedelsstrategin. Sverige bör ställa sig teknikneutrala till forskning och innovation av växtförädling.

Framtagandet av innovativa bioprodukter från innovativa bioråvaror bygger huvudsakligen på tre delar som inkluderar utveckling av lämpligt genetiskt växtmaterial (växtförädling), produktion av växtmaterialet och vidareförädling av slutprodukten. Det nylanserade växtförädlingscentret SLU Grogrund bör få ökade anslag för att bedriva växtförädling. En stark växtförädling är ett konkret sätt att säkerställa kompetensförsörjning och stärkt konkurrenskraft inom jordbruk och trädgård. SLU Grogrund har en styrgrupp med representanter från akademi, näringsliv och offentlig sektor, för att säkerställa relevans och öka

31 oktober 2019

kontakterna mellan de olika aktörerna – en bra modell att applicera på fler forskningsinitiativ.

Animalieproduktion

Svensk animalieproduktion är betydligt hållbarare än i många andra länder, med bland annat EU:s lägsta antibiotikaanvändning – något vi måste värna. Animalieproduktionen är avgörande för hela lantbrukets konkurrenskraft, speciellt i skogs- och mellanbygder finns det ofta inte möjlighet att odla vegetabilier för humankonsumtion. Marken i dessa områden lämpar sig för djurhållning och odling av foder. Att hela landet brukas är centralt för att få till stånd ett cirkulärt system med näringsämnen, som går från jord till bord och tillbaka till jorden. Samtidigt måste animalieproduktionens lönsamhet stärkas i Sverige då animalieproduktionen sedan EU-inträdet kämpat med ojämlika produktionsvillkor (såsom nationella regler för djurhälsa som ligger över nivån i övriga EU). Produktionskurvorna pekar neråt och konkurrenskraften i den svenska animalieproduktionen behöver utvecklas för att inte halka efter omvärlden. Svensk animalieproduktion har många goda mervärden, som den fina djurhälsan, vilket behöver både skyddas och utvecklas.

Svensk animalieforskning behöver ett starkt fokus på produktionsfrämjande, för är företagen lönsamma kan det frivilliga, välfungerande arbetet med svenska mervärden fortsätta. Ett exempel är att satsa på digitalisering och utnyttjande av Big data i animalieproduktionen ger lantbrukarna bättre beslutsunderlag i alla delar av kedjan för att kunna fatta smarta och effektiva beslut och göra bra prioriteringar, som ger ökad lönsamhet och fart i hela branschen genom stora tidsbesparingar genom rationaliseringsvinster, friskare djur samt mer resurseffektiv och miljövänligare produktion.

Skogsbruk

Det hållbara skogsbruket behöver fortsatt utvecklas för att säkerställa möjligheten att bidra till de samhällsmål som anges för minskade klimatpåverkan samt de behov av bioråvara som presenteras i näringslivets färdplaner. Stöd för beslutsfattande i skogsbruket bör öka genom kunskapssammanställningar och framförallt genom utveckling av skogsproduktion, skogsträdsförädling och försörjningsystem. Utveckling sker i samklang med en fortsatt hänsyn till kulturmiljöer, natur och människor. Skogsbruket ger den största positiva effekten för Sveriges klimatpåverkan, men påverkas också av klimatförändringar. Satsning på forskning och ett kompetenscentrum för att minska och motverka skadegörare i skogen har därför hög prioritet. Den brukade skogen bidrar positivt till klimatet men är samtidigt transportberoende. Därför behövs utveckling som bidrar till minskade transportkostnader och mindre klimatpåverkande transporter inom skogsnäringen, vilket ger stora samhällsvinster.

31 oktober 2019

Cirkulär bioekonomi

Framtagandet av innovativa bioråvaror från både jord och skog är en central del i att nå en cirkulär biobaserad ekonomi och en resilient livsmedels- och råvaruförsörjning. Sverige behöver därför en forskningspolitik som möjliggör och styr mot en växande bioekonomi. Genom en politik som underlättar företagande i det gröna näringslivet och främjar brukandet av mark blir den växande bioekonomin möjlig. Långsiktiga spelregler är en förutsättning för investeringar och utveckling längs med den bioekonomiska värdekedjan, och en förutsättning är det attraktiva att leva och arbeta på landsbygden. Ny kunskap om cirkulär bioekonomi kan bland annat bidra till att företagare inspireras att kartlägga sitt företags kretslopp, kartlägga biprodukter och finna lösningar för att resurseffektivisera. Det handlar även om att finna sätt att öka cirkularitet av resurser mellan stad och land, så att restströmmar återförs till marken för att på sätt nyttja av näringsämnen. LRF ser även ett behov av innovationer för att ersätta mindre klimat- och miljökloka val, med andra lösningar. Ett exempel är betning med skyddsmedel av trädplantor har ersatts av lim och sand, vilket skyddar plantorna mot att bli uppätta men som inte brukar några miljönegativa medel.

Med vänlig hälsning

Anders Holmestig
Vice VD LRF

Wictoria Bondesson
Expert forskning och utbildning

ⁱ *Det gröna näringslivet och dess betydelse för samhället*, 2016, LRF: <https://www.lrf.se/om-lrf/mer-om-lrf/lrf--det-grona-naringslivet/>

ⁱⁱ *Innovation for agricultural productivity and sustainability in Sweden*, 2018, OECD.